

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 február Esszé

Balla D. Károly: Nyulasvíz

És ti már felvettétek a magyar állampolgárságot? Kérdezi szinte hetente valaki ismerőseink közül. Nehéz okosan felelni, mert a száraz *nem* után azonnal jön a *miért nem*, és ez már önmagában is konfliktushelyzetet teremt. Alig lehet elkerülni, hogy nemzeti büszkeségében meg ne sértsük a kérdezőt. A kijelentés, hogy nekünk nincs szükségünk sem magyarságunk megéléséhez, sem gyakorlásához semmilyen közjogi betagozódásra, önmagában nem elég, mert ezzel megbánthatjuk azt, akinek viszont égető szüksége van ilyesmire. Arra pedig ritkán jut idő, hogy elmondjuk: a kettős állampolgárság önmagában remek dolog, de itt és most túl sok az olyan körülmény, amelyek miatt indokolt lehet a háritás. Néha mégis elsoroljuk az aggályainkat, onnan kezdve, hogy a magyar pártpolitika hatalmi játszmájában nem feltétlenül szeretnénk bábok lenni, azzal folytatva, hogy a kárpátaljai magyarok sokasága számára valamiféle menlevélül, menekülési útvonalul szolgáló visszahonosodás jócskán akadályozza az itthoni boldogulás megteremtéséhez szükséges hiteles politikai érdekképviselő tömegbázisának a kialakulását, s azzal zárva, hogy a magyar állampolgárság tömeges felvétele alighanem egyszer s mindenkorra elvág mindenfajta autonómiatörekvést, lévén ha Kárpátalja egy tömbben élő magyar lakosai magyar állampolgárként még területi alapú önrendelkezést is nyernének, az már szinte valami enklávéyszerűség lenne. Ukrajna igen féltékenyen őrzi területi egységét, így bizonyosra vehető, minden áron megakadályozná, hogy egy másik ország állampolgárságával rendelkező lakosok saját közigazgatási formációt alkossanak. Ám ezek az érvek általában kevésbé meggyőzőek azok számára, akik vagy érzelmi okokból döntenek, vagy személyes érdekeiket nézik: könnyebben utazni, jobb körülmények közt gyógyulni, esetleg magasabb nyugdíjat kapni szeretnének.

Az öregedés biztos jele: egyre gyakrabban jut eszembe a gyermekkorom. Most jönnek elő a valódi saját emlékeim, nem pedig csupán azok, amelyeket hosszú évtizedeken át apám, anyám, bátyám mesélt, s amelyek úgy váltak a családi legendárium részévé, hogy én már nem az eredeti történésekre emlékszem, hanem arra, hogy ezeket az epizódokat később miként mesélték el nekem.

De mostanában mintha eredeti mivoltukban fényesednének ki előttem a helyszínek, események, körülmények, mintha leválna róluk a családtagok interpretációja.

Néha kicsit rá is csodálkozom erre a világra, akad, hogy meglep egy-egy felismerés. Azelőtt például soha nem gondoltam arra, hogy mielőtt apámat kinevezték a megyei párlap főszerkesztőjévé, családunk eléggé szűkösen élt. A házépítés alatti és utáni években mindent felemésztett a saját otthon teremtése, születésem után apám volt az egyetlen kereső, anyám engem nevelt és vezette a háztartást, bátyám még iskolába járt, és özvegy nagyanyám, akitől elköltöztünk, szintén támogatásra szorult. Apám szerény fizetésű kiadói szerkesztő volt, aztán – mai fogalmakban gondolkodva – szabadúszó lett, az írószövetségi tagság mentesítette a

munkába állás kötelezettsége alól (ugye, emlékszünk a teljes körű szocialista foglalkoztatottságra, amikor is a munkanélküliséget közveszélyes munkakerülésnek hívták és büntették). Írói munkája mellett meg kellett ragadnia minden lehetséges és lehetetlen kereseti lehetőséget. Termelési regényeket fordított, még ám igen nagy műgonddal: kezében az orosz eredetit tartva és fel-alá járkálva a szobában anyámnak egyetlen éjszaka alatt írógépbe diktált 30-40 oldalnyi magyarított szöveget. Hasonlóan készültek a filmszövegek: akkoriban a magyar lakosság szellemi igényeinek nagyvonalú kielégítése céljából a mozikban játszott szovjet filmeket magyar felirattal látták el. Ezt a munkát a magyar nyelvvel hadilábon álló újságíró kollégája vállalta fel, egy vetítőben jelenetről jelenetre haladva lejegyezte oroszul a párbeszédeket, hozta apámnak, ő kapásból fordította és bediktálta anyámnak anélkül, hogy a filmekből egyetlen kockát is látott volna. (Úgy sejtem, lehetett időnként némi derűtség emiatt a mozikban.) De dolgozott a Moszkvai Rádió magyar szerkesztőségének, ehhez vásárolt egy fél asztalnyi Dnyeper 10 típusú orsós magnót, időnként bezárkózott a szobába, és hallottuk, amint mikrofonba mondja tudósítását. Aztán a pár perces anyagokat tartalmazó szalagot kisebb orsóra csévélte, dobozát megcímezte és a postán csomagként feladta Moszkvába. Le is mentek adásba, legtöbbször együtt hallgattuk a megfelelő hullámhosszon. Készített aztán interjúkat is, az alanyokat meghívta hozzánk, akkor ketten ültek mikrofon elé. (Később a magnót bátyám kapta meg, ezen rögzítette a Luxemburgból sugárzott slágereket. Amikor megnősült és elköltözött, én örököltem meg az akkor már nehezen működő masinát, rövidesen fel is mondta a szolgálatot, de kiszerezte és új magnómra rákötött hangszórói még harsoghatták a Deep Purple és Led Zeppelin dübörgéseit).

Mindezt csak bevezetőnek szántam ahhoz, hogy (magamnak is) megmagyarázzam, vajon miért kellett nekünk a város kellős közepén, a patinás Várnegyedben jószágokat tartanunk. Nyilván: megélhetési okokból.

Hosszú ideig voltak tyúkjaink. Élénken emlékszem, anyám minden reggel felszólított: Károlykám, keresd meg a reggelidet. Indultam is ki „a szénbe”. A pipik előszeretettel rakták tojásaikat a pincében tárolt brikett közé, csak úgy fehérlettek a fekete tömbök között, nem volt nehéz megtalálni. Azóta is kedvenc reggelim a lágy tojás. De tartottunk nyulakat is. A ketrecüket apám eszkábálta össze maradék deszkákból. Világéletében nagyon büszke volt a ház körül végzett minden effajta munkájára, elvárta, hogy csodájára járjunk minden kajla, elfuserált tákolmányának. A nyúlketrec sem lehetett valami sikeres, hiába volt a tetején szurkos papír, már az első nyári eső során alaposan beázott. Apám valamelyik munkájával lehetett elfoglalva, anyám maga oldotta meg a problémát. Hogy végképp el ne ázzanak a piros szeműek, a legnagyobb tepsijét feltette a ketrec tetejére. Fel is fogta a cseppeket rendesen, mire kisütött a nap, tele lett esővízzel.

A minket szinte naponta látogató nagybátyám nem szerette az erős feketekávéét. Szüleim viszont már akkor rászoktak erre, amikor mifelénk még semmilyen kultusza nem alakult ki. A dolog azzal kezdődött, hogy valamikor a hatvanas évek elején apámat meglátogatta budapesti író társa, turista kávéfőzőt hozott ajándékba. Alumíniumdobozban apró készülék fémpohárákkal, külön fogantyúval, dobozka az örölt kávénak, kockacukornak, kis hengerben tucatnyi szeszasztilla, ezek egyikét kellett az állvány közepébe tenni, meggyújtani, fölé illeszteni a megtöltött főzőt. Az ajándékozás történetesen télen történt, ennek ellenére apámék úgy döntöttek, a szerkentyű felavatása nem várhat az első tavaszi piknikig, és elsőre a lakásban sem lenne illő használni. Ha turistáknak való, hát túrázzunk. Csikorgó fagyban buszoztunk el nagybátyámmal együtt kedvenc nyári kirándulóhelyünkre, Nevickére. Beültünk a sok lakatlan szaletli egyikébe, bácsikám elment vízért a patakra, a csobogóban megmerítette a kávéfőzőt. A kávé már otthon előkészítették szüleim (akkoriban csak pörköletlen, zöld szemes kávé lehetett kapni, ezt előbb megpirították, majd a mákdarálóban apróra őrölték), következhetett a nagy akció. Mivel jó hideg volt a szabadban, és szél is fújdogált, meg hát a víz is fagypontról indult,

bizony egyik szeszpasztillát a másik után kellett meggyújtani, már a tucát vége felé jártunk, mikor majd egyórányi várakozás után a készülékből csöpögni kezdett a méregerős kávé. Háromfelé osztották a két adagot, anyámnak, apámnak ízlett, de nagybátyám hiába dobálta bele az összes maradék kockacukrot, túl erősnek találta. El is ment újra a patakra apám addigra kiürült poharával, vizet merített és a saját adagját úgy itta meg, hogy minden korty kávé után egyet a vízből is nyelt.

Meg is tartotta ezt a szokását a következő negyvenvalahány évben. Ahányszor hozzánk érkezett és családi kávézás kezdődött, apám ünnepélyes szertartásossággal szervírozta mellé a pohár hideg vizet.

Ám akkor, régen, gyerekkoromban ez a rítus egyszer csaknem elmaradt. Vízvezeték-törés miatt az utcában elzárták a főcsapot, és nekünk nem volt éppen semmi tartalékunk. Pali bátyám fancsali képpel vette tudomásul, hogy kísérő nélkül kell meginnia a gyilkos erősségű feketét. Ám anyámnak nagy ötlete támadt, és máris szalajtotta apámat ki az udvarra. „Gyűjtitek az esővizet?” – örvendezett bácsikám, anyám pedig elmesélte a tepsitetejű nyúlketrec történetét. „Akkor ez nyulasvíz!” – kortyolt nagyot elégedett vendégünk.

Amikor harmadnap újra eljött, már vidáman folyt a víz a csapból, indult is volna a szokásos szertartás, de Pali bátyám meglepő kéréssel állt elő: „És abból a nyulasvízből nem maradt egy kevéske?” Magyarázatul elmesélte, hetek óta bélpanaszai vannak, az orvosok nem találtak semmit, de felírtak pár gyógyszert – viszont a görcsök inkább csak erősödtek. De amióta azt a vizet megitta...

...A kúrába rövidesen nagyanyám is bekapcsolódott, akinek bámulatos gyorsasággal elmúltak a fejfájásai, később nagybátyám feleségének a női panaszai is enyhültek. Anyám a különös dolgot elmesélte barátnőinek, néhányuk azonnal be is jelentette igényét. Megnőtt a házunkban a forgalom, a hír egyre szélesebb körben terjedt, hiába volt esős nyarunk, csökkenteni kellett az adagokat. Akadt, aki egyetlen evőkanálnyi gyógyírért Beregszászból utazott fel... Nem kellett volna elmondani senkinek, dohogott apám, anyám szánta-bánta, hogy az ő mesélős kedve miatt válik átjáróházzá az otthonunk. Amikor valaki azzal jelentkezett, hogy ő pénzért venne egy nagyobb tételt, mert sok a beteg rokon, betelt a nyúlvezes pohár. Felhívtuk Kecskés bácsit Beregsomból (tőle kaptuk kora tavasszal a nyuszikat), az öreg kifent nyúzókéssel érkezett, elégedetten vitte haza a bőröket, mi meg hetekig dúskáltunk a nyúlpaprikásban. Volt, aki szabályosan átkot szórt a családunkra, amiért véget vetettünk a csodának.

Úgy adódott, hogy el kellett olvasnom néhány cikket a homeopátiáról. Azonnal bele is szédültem a *tudomány vagy áltudomány* problémájába. Ízlelgettem az érveket, mérlegeltem az ellenvéleményeket, meghökkentem a viták indulatán. A hagyományos orvoslás hívei szerint a homeopátiás szerek olyannyira felhígítottak, hogy azokban már egyetlen molekulányi kémszer sincsen, így farmakológiai hatásuk kizárt, maga a gyógymód pedig szögesen ellentmond a tudományosság alapelveinek. A homeopatikus szereknek csupán placebo-hatásuk van, klinikailag értékelhető más eredmény nem mutatható ki. Ezzel szemben az alternatív gyógymód hívei egyfelől ennek ellenkezőjét állítják most már valóban tudományos módszerekkel is tudják bizonyítani, másfelől pedig olykor annyira tetszetős magyarázatát adják annak, miért hathat az, ami nincs, hogy az már maga a költészet. A homeopáták nem tagadják, hogy az általuk alkalmazott szerekből gyakorlatilag hiányzik a kémiai hatóanyag, viszont nagyon is tartalmaz *információt*, amelyet a vivőanyag (pl. víz) vesz át az eredeti szertől. Éppen ez az információ hat a sejtek szintjén, épp ez fejt ki olyan bioenergetikai hatást, amely kiváltja a szervezet öngyógyulását.

Továbbgondolva: a vízben oldott hatóanyag megváltoztatja magának a víznek a finomszerkezetét, és ez a struktúra akkor is megmarad, amikor a folyamatos hígításokkal az eredeti kémszert kivonják. Nem a szer, hanem a szer emlékét őrző víz gyógyít.

Erről meg mi más juthatott volna eszembe, mint a zseniális írói elmén csiholta ötlet: íróbarátaimat megkértem, idegen nyelvű szerzők könyveiből fordítsanak le számomra egy-egy fontosnak látszó mondatot, és a kapott félszáz citátum köré én elbeszélést kanyarítottam. Az idegen fragmentumok eléggé markánsak voltak, meghatározó jelleggel hatottak saját szövegemre, amely elkészülvén sokhangúsága ellenére koherens és konzisztens műegész benyomását keltette. Ekkor aztán merész posztmodern gesztussal az összes vendégmondatot kimetszettem a kész textusból. Amely nemhogy össze nem omlott azoknak az építőelemeknek az eltávolítása után, amelyek kedvéért voltaképp létrejött, hanem még inkább öszszefogottá vált, és emellett – ezt határozottan állítom – továbbra is magán hordozta az idegen mondatok meghatározó erejét. Mondhatni: hiába nem volt már a vívőanyagban (szövegemben) egyetlen molekulányi (mondatnyi) kémszer (idegen textus) sem, mégis intenzíven hordozta a hajdan benne feloldott anyagról szóló információt. Lényegében tehát homeopátiás novellát hoztam létre, nem csoda, hogy pár év alatt aztán regénynevé gyógyult.

Aktív internetes jelenlétem tizenkettedik esztendejében jutottam arra az elhatározásra, hogy kellene nekem egy saját .hu végződésű domainnév (internetes cím). Sok oldalam és blogom idegen szolgáltatók főcíme alatt fut, a legfontosabbak pedig a tulajdonomban lévő *ungparty.net* alatt, de jó lenne kicsit terjeszkedni, gondoltam. Azt tudtam, hogy a *bdk.hu* sajnos a főváros dísz- és közvilágítását reprezentálja, de voltak más ötleteim. El is indítottam az egyiket, ám sajnos félúton megakadtam. Arról kellett volna írásban nyilatkoznom, hogy magyar állampolgár vagyok, mert .hu végű domaint csak ekként igényelhetek.

Kicsit bosszúsan szakítottam meg a regisztrációs folyamatot és eszembe jutott az összes érv, amelyet ismerőseink sorolnak, amikor a visszahonosítás szükségességét és hasznosságát bizonygatják. Internetes szempontok eddig nem merültek fel, holott számomra ez nagyon fontos aspektus. Talán mégis lépnem kellene az ügyben, hogy a *nyulasviz.hu* cím alatt hirdethessem meg csodatevő projektemet.

Tetszik

Egy embernek tetszik. Legyél Te az első ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **Balla D. Károly: Csecsemőpózban** Megbolondultak ezek a magyarok, hogy Janukovicsra szavaztak? – szegezi a...
2. **Balla D. Károly: Egy Lenin-vers története** Gyakorló önboncnok vagyok, így számomra soha nem okozott nehézséget szembenézni...
3. **Balla D. Károly: Miszerintünk** Veszélyes dolog a jövő. Szünet nélkül azzal fenyeget, hogy bekövetkezik....
4. **Balla D. Károly: Esküvő a temetőben** Az ember nem sok hajlandóságot mutat a halandóságra. Alkalmasságot annál...
5. **Balla D. Károly: A radvánci dombok alatt** Nehéz helyzetekbe kerülök mostanában. Hol a tanítványom kérdez rá valami...

Cimkék: **Balla D. Károly**